

Ett modernt belöningsystem, de allmänna flaggdagarna och redovisningen av anslaget till hovet (SOU 2021:74)

Kungl. hov- och slottsstaterna (hovet) har fått rubricerade betänkande på remiss och anför följande.

Sammanfattning

Hovet tillstyrker förslaget till nytt belöningsystem och är, tillsammans med Kungl. Majestäts Orden (KMO), berett att medverka till dess genomförande.

Hovet ställer sig i princip bakom kommitténs överväganden angående allmänna flaggdagar och de förslag som det leder till. Hovet uttalar dock viss tveksamhet till att avskaffa den allmänna flaggdagen på nuvarande kronprinsessans namnsdag efter ett tronskifte. Hovet förordar också att flaggdagen för nuvarande regents gemål behålls under Hennes livstid.

Hovet välkomnar kommitténs bedömning att hovets avsikt att öka öppenheten kring användningen av anslaget till hovstaten tillgodoser det uppdrag som i denna del givits i kommitténs direktiv.

Hovet lovordar vidare kommitténs arbete med att förtydliga den kungliga dispositionsrättens historiska innehåll.

Underlaget kommer att ha stor betydelse för arbetet att skapa en långsiktigt hållbar förvaltning och finansiering av den statliga egendom som ligger under kunglig disposition.

Allmänt om utredningens arbete

De frågor som utredningen enligt sina direktiv haft att behandla har stor betydelse för Kungahuset och Kungl. Hovstaterna. De är också av betydande allmänt intresse. Mot denna bakgrund är det tillfredsställande att konstatera att utredningsarbetet utförts grundligt och med öppenhet och skicklighet. Betänkandet är välskrivet. Bakgrund och argument för olika lösningar har redovisats och slutsatserna är överlag väl avvägda.

Dialogen med sakkunniga och experter har varit öppen och konstruktiv. Det är också med tillfredsställelse som hovet konstaterar att förslagen tillkommit i betydande parlamentarisk enighet.

Hovet välkomnar därutöver särskilt det rättshistoriska arbete avseende statschefen, kungahuset, hovet och ordensväsendet i konstitutionellt och rättshistoriskt perspektiv som utförts av docenten Martin Sunnqvist och som utgör en bilaga till betänkandet. Martin Sunnqvists bilaga måste betraktas som ett centralt verk för kunskapen om dessa områden.

Monarkins reglering och utövande är till sin natur långsiktig och för hovet är historien alltid närvarande. Det historiska perspektivet är i själva verket nödvändigt för förståelsen av de grunder varpå dagens konstitutionella monarki vilar.

Hovet välkomnar särskilt Sunnqvist klargörande och tydliga beskrivning av bakgrunden till och innebörden av den kungliga dispositionsrätten och de historiska utgångspunkterna för anslaget till de kungliga hovstaterna.

Belöningsystemet

Frågan om belöningsystemet har varit kommitténs största och i praktiken mest svårbedömda fråga. Experterna från hovet och KMO har mycket aktivt deltagit i detta arbete. Det är glädjande att konstatera att kommittén i betydande enighet föreslagit ett centralt system för belöning av förtjänstfulla insatser, som omfattar rikets främsta utmärkelser – det statliga ordensväsendet och regeringens utmärkelser.

Hovet tillstyrker kommitténs förslag i dess olika delar. Hovet ansluter sig således till kommitténs överväganden avseende grunderna för belöningsystemet, principerna för tilldelning av belöning, nominering och beredning av belöningsärenden. Hovet ställer sig också bakom förslaget till reglering och övervägandena avseende sekretess- och personuppgiftsfrågor.

Hovet kan ansluta sig till kommitténs analys av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. Hovet vill dock påpeka att ett ordensväsende av den omfattning som i vart fall på sikt kan förutses kommer att innebära förhållandevis stora kostnader inte bara för KMO utan också för Kungl. Hovstaterna. Såväl administration som ceremonielet kring utdelning av ordnar kommer att ta resurser i anspråk. Det finns anledning att i beredningsarbetet något ytterligare beröra denna fråga.

Det centrala belöningsystemet i sin nya utformning ska enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 2023. Inför ett ikraftträdande kommer ett betydande arbete för att på ett praktiskt plan sätta det nya systemet att behöva genomföras. För detta ändamål har, med HM Konungens gillande, en genomförandegrupp bildats. Gruppen, som leds av riksmarskalken, har representanter för hovet och KMO.

Gruppen avser att under hand ha kontakt med andra berörda, särskilt inom Regeringskansliet och Försvarmakten. Visst arbete kan utföras redan på detta stadium. Merparten av genomförandearbetet får dock anstå till dess regering och riksdag beslutat att ett nytt belöningsystem ska införas och lagt fast den närmare utformningen.

De allmänna flaggdagarna

Den svenska flaggans betydelse och användning har varierat genom historien. Under de senaste 100 åren har dock flaggan alltmer kommit att symbolisera nationell gemenskap och de allmänna flaggdagarna något att samlas kring. Hovet vill här särskilt peka på den 6 juni och utvecklingen från Svenska Flaggans Dag till en svensk nationaldag. År 2023 kommer denna dag särskilt att kunna manifesteras, eftersom det då är 500 år sedan Gustaf Vasa valdes till svensk konung vid mötet i Strängnäs.

Kommitténs genomgång av de allmänna flaggdagarna visar med önskvärd tydlighet att det gemensamma perspektivet varit vägledande när de allmänna flaggdagarna bestämts. Med tanke på vikten av att de allmänna flaggdagarna är väl förankrade i folks medvetande är det naturligt att försiktighet bör iakttas med införande av nya allmänna flaggdagar. Utredningens överväganden präglas av denna försiktighet.

Med hänsyn till att dagen för val till riksdagen är allmän flaggdag och de demokratiskäl som ligger bakom detta är det dock naturligt, enligt hovets uppfattning, att också dag för val till Europaparlamentet ges status som allmän flaggdag.

Den försiktighet som bör prägla införande av nya flaggdagar gör sig gällande även avseende borttagande av befintliga allmänna flaggdagar. Kommittén har, i enlighet med sina direktiv, övervägt om antalet flaggdagar med koppling till kungahuset bör minska. Kommitténs överväganden utmynnar i förslaget att efter nästa tronskifte endast regentens och tronföljarens födelsedagar, från det år tronföljaren fyller 18 år, ska vara allmänna flaggdagar. De kungliga namnsdagar som är flaggdagar och regentens gemåls födelsedag ska således efter nästa tronskifte inte längre vara allmänna flaggdagar.

Hovet har på ett allmänt plan förståelse för kommitténs bedömning att bruket att högtidlighålla namnsdagar kommit att minska i betydelse och att det i sin tur kommit att påverka allmänhetens medvetenhet om de allmänna flaggdagar som är knutna till kungliga namnsdagar. Det framstår därför som rimligt att nya flaggdagar på kungliga namnsdagar inte bör etableras. Huruvida de omständigheter som kommittén anför är tillräckliga för att avskaffa etablerade allmänna flaggdagar på kungliga namnsdagar kan dock diskuteras. Kronprinsessans namnsdag den 12 mars leder regelmässigt till viss offentlig uppmärksamhet.

Hovet avstår från att ge synpunkter på huruvida regentens gemåls födelsedag efter ett tronskifte bör vara allmän flaggdag. Hovet vill dock förorda att den allmänna flaggdagen på Drottning Silvias födelsedag den 23 december behålls under Hennes livstid. Drottningens födelsedag är väl känd bland allmänheten. Det är enligt hovets mening motiverat att Hon, även efter ett eventuellt tronskifte, hedras på detta sätt under Sin livstid.

Anslaget till Kungliga Hovstaten

Hovet välkomnar att kommittén vid sin behandling av frågor om anslaget till Kungliga Hovstaten ger en utförlig historisk bakgrund. Denna kunskap är central för förståelsen av anslagets utveckling och användning.

Det är således angeläget att statsmakterna i sitt budgetarbete beaktar att anslagets rättsliga konstruktion alltjämt bygger på 1809-10 års överenskommelse mellan Karl XIII och rikets ständer. Innebörden av detta avtal var, som kommitténs anför, att kungen till förmån för staten avsåg sig rätten till avkastningen till betydande egendomar mot att statschefen erhöll ett årligt anslag för att täcka kostnaderna för hovhållningen. Anslaget skulle uppgå till sådan storlek att det räckte till ”underhållande af en emot Dess wärdighet och Rikets anseende swarande Hof-stat”. Anslaget är också intimt förbundet med dispositionsrätten till och förvaltningen av slott, parker, grönområden och lösöre. Av förarbetena till regeringsformen framgår, som kommittén påpekar, att hovet står utanför den statliga förvaltningsorganisationen

Anslaget till hovstaten ska täcka, inte bara verksamheten, utan också de levnadsomkostnader som är förbundna med det kungliga uppdraget. Det är viktigt att påpeka att dessa kostnader inte utgör något som kan liknas vid lön. Det rör sig snarare om en form av kostnadstäckning för det mycket speciella uppdrag som de kungliga har. Det är viktigt att uppdraget omges av den värdighet som måste präglade den statsceremoniella och konstitutionella roll som den svenske statschefen har. Som kommittén påpekar måste också anslaget vara av sådan storlek att det garanterar statschefen finansiellt oberoende.

Anslaget till hovstaten disponeras av statschefen efter Dennes gottfinnande. I direktiven till utredningen har angetts att det i utredningsuppdraget ingått att överväga hur utformningen av anslaget till hovet kan bidra till att Det Kungliga Husets officiella åtaganden främst utförs av ett begränsat antal av dess medlemmar.

HM Konungens beslut i oktober 2019 att, med tillämpning av Sin husmakt, avgränsa Det Kungliga Huset tillkom oberoende av kommitténs uppdrag, men går onekligen i den riktning som direktiven anger vad avser fördelningen av Kungahusets officiella åtaganden.

Kungen har också välkomnat den inriktning som kommittén haft att öka öppenheten kring fördelningen av anslaget.

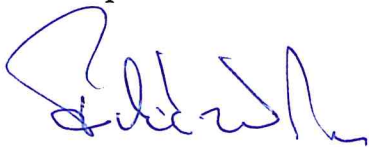
Den modell med sk rambelopp till Kungaparet och Kronprinsessparet som beskrivs i betänkandet och som kommer att redovisas i hovets årsredovisning första gången våren 2022 har således tillkommit i dialog med kommittén. Inspiration har också hämtats från det danska Kungahuset, där modellen med rambelopp funnits en längre tid.

I rambeloppet kommer, som beskrivs i betänkandet, att ingå sådana privata omkostnader i vid mening som är förenade med det kungliga uppdraget. I den mån annan i Kungliga Huset bör tilldelas medel ur anslaget för att täcka speciella officiella åtaganden kommer detta också att redovisas i form av rambelopp.

Avsikten är att rambeloppen till Kungaparet och Kronprinsessparet i princip ska vara oförändrade över ett antal år, även om viss värdesäkring bör ske. Förändringar kan i första hand komma i fråga vid sådana förändringar inom Kungahuset som påverkar omfattning och inriktning vad avser officiella åtaganden. Utformningen bör, förutom att bidra till ökad öppenhet, kunna bidra till en bättre

bedömning i samband med budgetprocessen kring medelsbehov för verksamheten som sådan.

Hovet finner det tillfredsställande att direktivens krav angående anslagets utformning har kunnat tillgodoses genom de åtgärder som Kungen och hovet själva vidtagit. Särskilt viktigt är att detta kunnat ske inom de ramar som den historiska överenskommelsen om anslag och dispositionsrätt erbjuder.

Fredrik Wersäll

Riksmarskalk